

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΟΝ ΣΟΛΩΝΑ ΑΡΔΙΤΤΗ, ΕΚΔΟΤΗ ΤΟΥ MIGRATION POLICY PRACTICE

Αναζωπύρωση του εθνικισμού στην Ευρώπη

Ο Σόλων Αρδίτης, διευθυντής του Eurasylum, ευρωπαϊκού ερευνητικού οργανισμού που ειδικεύεται στη μεταναστευτική πολιτική και εκδότης του «Migration Policy Practice», μιλά στην «Εποχή» για τη μεταστροφή της κοινής γνώμης και της πολιτικής στην Ευρώπη από την αλληλεγγύη, στην αποστροφή απέναντι στους πρόσφυγες.

Τη συνέντευξη πήρε η Τζέλα Αλιπράντη

Οι πολιτικές στην Ευρώπη για το προσφυγικό παίρνουν δραματική στροφή με αποκορύφωμα τη Δανία και την Ελβετία, που προτίθενται να κατάσχουν περιουσιακά στοιχεία από τους πρόσφυγες, για να καλύψουν τα έξοδα υποδοχής τους.

Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι το εν λόγω σχέδιο της Δανίας και της Ελβετίας δημιούργησε ένα κατά κάποιο τρόπο αποσταθεροποιητικό προηγούμενο. Παρότι εκκρεμεί ακόμα η έγκριση από τα κοινοβούλια των δύο χωρών, το σχέδιο θέτει πράγματι εν αμφιβόλω αρκετές από τις θεμελιώδεις αρχές του νόμου για τους πρόσφυγες και των αρχών που ορίστηκαν στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών το 1951. Είναι, επίσης, δύσκολο να γίνει και ηθικά αντιληπτό: πώς είναι δυνατό να καλέσεις στο σπίτι σου κάποιους και στο τέλος του γεύματος να τους ζητήσεις τα ρολόγια και τα κινητά τους; Εκτός του ότι αυτή η κίνηση είναι σχεδιασμένη να λειτουργεί αποτρεπτικά για περαιτέρω μετανάστευση, σε μεγάλο βαθμό αντικατοπτρίζει την αντίληψη της κοινής γνώμης και των διαμορφωτών της σε πολλά μέρη της Ευρώπης. Για κάθε πολιτικό παρατηρητή είναι πράγματι εντυπωσιακό να παρακολουθεί τη ριζική μεταστροφή της κοινής γνώμης που συνέβη τους τελευταίους έξι μήνες: από την απεριόριστη αλληλεγγύη, κατά τη διάρκεια των πρώτων μηνών της λεγόμενης «προσφυγικής κρίσης», στην εντεινόμενη αποστροφή απέναντι σε μετανάστες και πρόσφυγες έκτοτε. Βεβαίως, οι τρομοκρατικές επιθέσεις στο Παρίσι και ο αυξανόμενος αριθμός εγκλημάτων, που τελούνται από νεοαφιχθέντες μετανάστες σε πολλά μέρη της Ευρώπης έπαιξαν το ρόλο τους.

Κίνδυνος αντιμεταναστευτικής χιονοστιβάδας

Είναι πιθανό να ακολουθηθεί τέτοιου είδους πολιτική και από άλλες ευρωπαϊκές χώρες; Τι θα σήμαινε κάτι τέτοιο για την ταυτότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης; Ανάλογα με το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας στο δανέζικο και το ελβετικό κοινοβούλιο, είναι πιθανό αυτή η πρωτοβουλία να λειτουργήσει ως χιονοστιβάδα και για άλλα κράτη-μέλη, ειδικά για τις χώρες του Βίσεγκραντ - Ουγγαρία, Πολωνία, Σλοβακία και Τσεχία. Η συμπάθεια απέναντι σε μετανάστες και πρόσφυγες υποχωρεί γοργά σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση και οι απόψεις των ακραίων κομμάτων κερδίζουν έδαφος. Ως αποτέλεσμα, μεγάλα πολιτικά κόμματα, και από την Αριστερά και από τη Δεξιά, εξωθούνται σε επανεξέταση των ανθρωπιστικών τους θέσεων για να ανταποκριθούν στο αίτημα των εκλογικών τους περιφερειών για αυστηρότερη

μεταναστευτική πολιτική. Τη συνέπεια αυτής της εξέλιξης όσον αφορά την ευρωπαϊκή ταυτότητα δεν είναι δύσκολο να ανιχνευθεί στις πρόσφατες αναψηλαφήσεις των Συνθηκών Σένγκεν και Δουβλίνου. Εάν υπήρξε ποτέ μια ευρωπαϊκή ταυτότητα, κάτι που στην πραγματικότητα ποτέ δεν εδραιώθηκε, οι συνεχιζόμενες εξελίξεις στο μεταναστευτικό μέ-

τωπο, συνδυαζόμενες με ζητήματα ασφάλειας και τους αυξανόμενους δείκτες ανεργίας σε πολλά μέρη της Ευρώπης, συμβάλλουν στην αναζωπύρωση του εθνικισμού και συχνά του αντιευρωπαϊκού αισθήματος.

Πώς εξελίσσεται η πολιτική της Γερμανίας απέναντι στους πρόσφυγες, μετά τους βιασμούς στην Κολωνία και το συνακόλουθο ισλαμοφοβικό αίσθημα;

Παρότι, αρχικά, η απόφαση της καγκελαρίου Μέρκελ για την υποδοχή προσφύγων εκκινούσε από ένα συνδυασμό ανθρωπιστικών και αυστηρά οικονομικών και δημογραφικών κινήτρων, οι περισσότεροι πολιτικοί αναλυτές θα συμφωνήσουν σήμερα ότι οι ακριβείς επιπτώσεις μιας τέτοιας πολιτικής στην παρούσα φάση δεν είχαν υπολογιστεί αρκούντως. Το αποτέλεσμα αυτού είναι ότι, μολονότι τα συνεπακόλουθα προβλήματα τέτοιων μαζικών αφίξεων είχαν αρχίσει να αναδύονται αρκετές εβδομάδες και μήνες πριν, τα πρόσφατα γεγονότα στην Κολωνία αποτέλεσαν μεγάλο χτύπημα για την πολιτική θέση της καγκελαρίου. Τις ακριβείς πολιτικές συνέπειες είναι δύσκολο να τις εκτιμήσουμε, τουλάχιστον μακροπρόθεσμα. Βραχυπρόθεσμα, ωστόσο, οι πρόσφατες αποφάσεις και διαθέσεις που εκφράστηκαν από την Μέρκελ δείχνουν σαφώς μια σοβαρή σκλήρυνση της γερμανικής προέγγισης στην προσφυγική κρίση. Αυτή αντικατοπτρίζεται στην προτεινόμενη

ανάκληση του καθεστώτος του πρόσφυγα ή του αιτούντα άσυλο για όποιον έχει καταδικαστεί σε φυλάκιση χωρίς αναστολή και την επίσης προτεινόμενη απέλαση, παρά το γεγονός ότι είναι νομικά πολύ δύσκολο να σταλεί κάποιος πίσω σε μια εμπόλεμη ζώνη. Ωστόσο, παρότι ορισμένα μέλη του CDU επιμένουν ότι οι πρωτοχρονιάτικες επιθέσεις σηματοδότησαν μια ριζική αλλαγή στη γερμανική στάση των ανοιχτών συνόρων, η καγκελάρια Μέρκελ φαίνεται να συνεχίζει να προωθεί την αρχική πολιτική της στάση, στηρίζοντας τις ελπίδες της σε διεθνείς λύσεις, όπως τη συμβολή της Τουρκίας, στην ευρωπαϊκή αλληλεγγύη και σε πολιτικές που θα αντιμετωπίσουν τις γενεσιουργές αιτίες των προσφυγικών ροών.

Τα μαθήματα ισότητας των φύλων θα βοηθήσουν στην ένταξη των προσφύγων ή θα διαιωνίσουν φυλετικά στερεότυπα

για τους Άραβες, ότι δεν σέβονται τις γυναίκες, έχουν αντιδημοκρατική κουλτούρα κτλ;

Τέτοια μαθήματα θα μπορούσαν, πράγματι, να αποδειχθούν πολύ επωφελή. Όπως έγινε γνωστό, η Νορβηγία αποφάσισε την περασμένη εβδομάδα να προσφέρει στους νεοαφιχθέντες πρόσφυγες μαθήματα στα «δυτικά σεξουαλικά πρότυπα». Το Βέλγιο, επίσης, ανακοίνωσε ότι τα μαθήματα στο θέμα του «σεβασμού των γυναικών» για μη Ευρωπαίους μετανάστες και πρόσφυγες θα καταστούν υποχρεωτικά τις επόμενες εβδομάδες. Αυτές οι πρωτοβουλίες, σαφώς, είναι ένα βήμα πέρα από τις τάξεις ένταξης και τα μαθήματα γλώσσας, που τα περισσότερα κράτη-μέλη παραδοσιακά προσφέρουν στους νεοαφιχθέντες μετανάστες. Οι πρωτοβουλίες της Νορβηγίας και του Βελγίου είναι, βεβαίως, πολύ πιθανό να στιγματίσουν περαιτέρω μετανάστες αραβικής καταγωγής. Οι περισσότεροι, όμως, σχολιαστές θα συμφωνήσουν ότι πρόκειται για αναγκαίο κακό ενώπιον των γεγονότων στην Κολωνία και αλλού.

Κρίσιμη στιγμή για την ΕΕ

Την άνοιξη πρόκειται να συζητηθεί η κατάργηση της συνθήκης του Δουβλίνου για τις χώρες του Νότου. Πώς πιστεύετε ότι θα διαμορφωθεί η μεταναστευτική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο άμεσο μέλλον;

Η συνθήκη του Δουβλίνου έχει ούτως

ή άλλως ανασταλεί εδώ και τέσσερα χρόνια για την Ελλάδα, όσον αφορά στις επιστροφές. Ο Ντόναλντ Τουσκ δήλωσε αυτή την εβδομάδα ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν έχει περισσότερο από δύο μήνες για την αντιμετώπιση της κρίσης και ότι η σύνοδος κορυφής στις 17-18 Μαρτίου θα είναι η τελευταία ευκαιρία για να δει αν η στρατηγική της λειτουργεί, γεγονός που θα μπορούσε να σημαίνει και την κατάρρευση της ζώνης του Σένγκεν. Παράλληλα, οι ειρηνευτικές συνομιλίες για τη Συρία, οι λεγόμενες και Διαδικασία της Βιέννης, δεν έχουν αποδώσει απτά αποτελέσματα. Υπάρχουν αμφιβολίες ακόμα και για το αν θα πραγματοποιηθεί η επόμενη συνάντηση, που είναι προγραμματισμένη για τις 25 Ιανουαρίου στη Γενεύη, μετά τις πρόσφατες δηλώσεις των Σύρων εξεγερμένων ότι δεν θα συμμετέχουν στις ειρηνευτικές συνομιλίες, αν τα ανθρωπιστικά άρθρα, που αναφέρονται στο τελευταίο ψήφισμα του ΟΗΕ για τη σύρραξη, δεν υλοποιηθούν. Ωστόσο, όποιο κι αν είναι το αποτέλεσμα της συριακής σύρραξης, ακόμα και στην περίπτωση απομάκρυνσης από την εξουσία του Μπασάρ Αλ Άσαντ, μέσω της προκήρυξης δημοκρατικών εκλογών από τη Διαδικασία της Βιέννης, είναι απίθανο η τρέχουσα προσφυγική ροή να ανακοπεί στο άμεσο μέλλον. Συνεπώς, η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τους πρόσφυγες είναι πιθανό να εξελιχθεί προς μια σημαντικά πιο προστατευτική κατεύθυνση όσον αφορά τη μετανάστευση και τη διαχείριση των συνόρων και προς μια σημαντικά πιο αδύναμη εφαρμογή των θεμελιωδών αρχών της αλληλεγγύης και του ανθρωπισμού. Ωστόσο, σε οποιαδήποτε νέα σύρραξη που προκαλεί προσφυγικές ροές σε οποιοδήποτε μέρος του κόσμου στο μέλλον, είναι πιθανό η σημερινή περίοδος περιοριστικών πολιτικών μετανάστευσης και ασύλου σταδιακά να αντιστραφεί ή τουλάχιστον να είναι ηπιότερη στα επόμενα τρία με πέντε χρόνια, όταν η ΕΕ και τα κράτη-μέλη θα είναι καλύτερα εξοπλισμένα για να αντιμετωπίσουν κρίσεις μαζικής μετανάστευσης και ως εκ τούτου θα είναι πιο επιρρεπείς στην αναβίωση της μακράς ανθρωπιστικής τους παράδοσης.

Απόδοση: Ζωή Γεωργούλα

Είναι πράγματι εντυπωσιακό να παρακολουθεί τη ριζική μεταστροφή της κοινής γνώμης που συνέβη τους τελευταίους έξι μήνες: από την απεριόριστη αλληλεγγύη, κατά τη διάρκεια των πρώτων μηνών της λεγόμενης «προσφυγικής κρίσης», στην εντεινόμενη αποστροφή απέναντι σε μετανάστες και πρόσφυγες.